

De Bataafsche Republiek, zo als zij behoord te zijn, en zo als zij weezen kan: of revolutionaire droom in 1798: wegens toekomstige gebeurtenissen tot 1998 / Gerrit Paape ; bezorgd door Peter Altena, met medew. van Mireille Oostindij. - Nijmegen : Vantilt, 1998. - 120 p. ; 21 cm - Teksteditie van de oorspr. uitg.: Amsterdam [etc.] : V.d. Burg [etc.], 1798.
ISBN 90-75697-11-2 Prijs: f 24,90

Veel historici koesteren de wens een reis naar het verleden te maken. Minstens zo geliefd, en onvervulbaar, is de wens van velen om een reis naar de toekomst te maken. Hoe zouden Nederland en zijn inwoners er in het jaar 3000 uitzien? Iets meer dan tweehonderd jaar geleden, in 1798, zette de broodschrijver en satiricus Gerrit Paape (1752-1803) zijn toekomstdroom op papier. Zijn beschrijving van de Nederlandse samenleving in het jaar 1998 werd gepubliceerd onder de titel *De Bataafsche Republiek*. Destijds raakte Paapes tekst al snel in de vergetelheid, maar dankzij een door Peter Altena bezorgde heruitgave, die van woordverklaringen en een nawoord is voorzien, kan de tekst alsnog zijn weg vinden naar een breed publiek.

In *De Bataafsche Republiek* belanden Balsamon en diens knecht Celanor door toedoen van een toverdrankje in het jaar 1998. Daar maken zij kennis met de grijsaard Lijsidor die hen inwijdt in de politieke structuren van dat moment. Er is sprake van een democratische volksvertegenwoordiging, kerk en staat zijn van elkaar gescheiden en de koophandel bloeit als nooit tevoren. Ieder lid van de maatschappij toont zich nuttig en werkzaam. Ook de vrouwenemancipatie heeft vooruitgang geboekt, want meisjes en vrouwen nemen deel aan het nationale opvoedings- en onderwijssysteem. In de ogen van Balsamon is het een ideale maatschappij, die in werkelijkheid echter niet blijkt te bestaan: aan het eind ontwaakt Balsamon uit een diepe slaap.

In een vlot geschreven nawoord besteedt Altena aandacht aan leven en werken van de broodschrijver Paape, het genre van de tekst, de personages die erin voorkomen en ten slotte de ideeën die erin verwoord zijn. Paapes tekst blijkt te passen in het genre van de utopie en de uchronie. In de utopie wordt een reis naar een niet bestaand land beschreven, terwijl in de uchronie een reis naar een toekomstige, onbekende tijd wordt ondernomen. De gedroomde werkelijkheden komen voort uit onvrede met de eigen maatschappij en wijzen de lezers tegelijkertijd de weg naar een andere, betere samenleving. Slechts één zaak blijft in het informatieve nawoord grotendeels onopgehelderd: de curieuze naamgeving van de belangrijkste personages, Lijsidor, Celanor en Balsamon.

'Een daad van eenvoudige rechtvaardigheid'. Zo noemt Peter Altena op apologetische wijze de heruitgave van *De Bataafsche Republiek*. Ongelijk heeft hij niet. *De Bataafsche Republiek* is niet alleen een welkome aanvulling op het groeiende aantal publicaties over Paapes persoon en schrijverschap. Ook biedt deze geestige, maar tegelijkertijd ernstige laat-achtttiende-eeuwse tekst de huidige lezers volop de mogelijkheid te speculeren over de verworvenheden van de eigen tijd.

Lotte Jensen